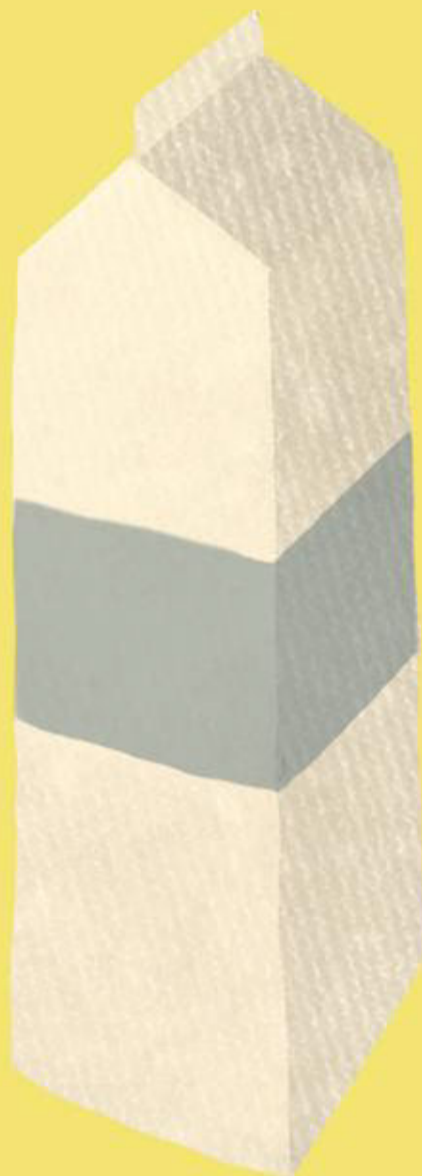

LØRDAGS LIV

47 KRONER I

PRISFORSKEL

Et tjek af priser på økologiske dagligvarer viser markante forskelle. Prisstigninger risikerer at presse forbrugerne væk fra økologi.

Side 4-7

Prisstigning på dagligvarer kan presse forbrugerne væk fra økologiske varer

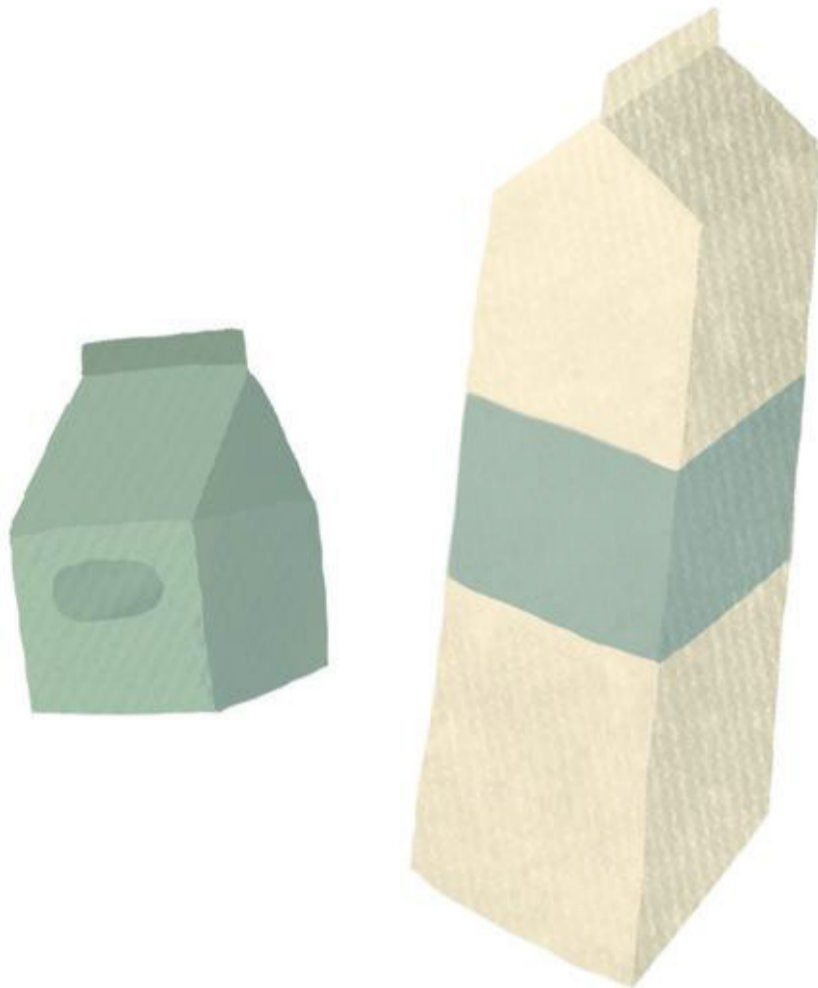
Politikens pristjek af økologiske dagligvarer viser store stigninger på blandt andet mælkeprodukter og kød. Stigningerne kan få nogle forbrugere til at skifte til billigere alternativer, lyder det fra ekspert.

METTE GULDAGGER

MURAT TAMER

Du har måske allerede bemærket det, når du køber ind. Nogle varer i supermarkederne er blevet dyrere. Priserne er begyndt at stige, efter at vi i flere måneder har oplevet, at energipriserne er eksploderet.

Politikens årlige pristjek af økologiske dagligvarer viser, at det især er mælkeprodukter og oksekød, som er steget i pris. For eksempel kostede den billigste liter minimælk 9,95 kroner i 2019. I 2022 er prisen 11,50 kroner. Det svarer til en stigning på 15,5 procent. Den billigste pakke med 400 gram hakket oksekød, 8-12 procent fedt, er i samme periode steget hele 16,3 procent.

Til gengæld koster varer som økologiske gulerødder, kartofler, havregryn og agurker det samme, som de gjorde i 2019. Leverpostej og appelsinjuice er blevet en anelse billigere.

Forbrugerøkonom i Nordea Ida Marie Moesby siger, at det bliver svært helt at undgå prisstigninger.

»Helt generelt kan man sige, at mange bække små gør en stor å. En prisstigning på en vare på 2 kroner vælter måske ikke økonomien for danskerne, men det er klart, at man ikke kan komme uden om prisstigningerne, hvis det foregår stort set overalt«, siger hun.

Selv om de høje energipriser spiller en rolle, er der også andre årsager til, at nogle varer er blevet væsentligt dyrere.

Prisstigning på mælk kan langt hen ad vejen forklares med, at korn er blevet dyrere, siger Henning Otte Hansen, der er seniorrådgiver ved Institut for Fødevarer og Ressourceøkonomi ved Københavns Universitet. Dyrere korn betyder dyrere foder, og det betyder igen dyrere mælk.

»Jeg plejer at sige, at vi måske har en begyndende ny fødevarekrise. Siden sommeren 2020 har vi haft en prisstigning på omkring 40 procent på verdens-

Øko-pristjek 2019 og 2022

Udvalgte økavarer fra Politikens pristjek	2019		2022		Ændring i billigste pris
	BILLIGST	DYREST	BILLIGST	DYREST	
Minimælk, 1 l	9,95 kr.	11,00 kr.	11,50 kr.	12,50 kr.	15,5 %
A38 0,5 (0,4) procent, 1 l	15,95 kr.	18,00 kr.	18,95 kr.	20,95 kr.	18,8 %
Piskefløde 1/4 l	10,95 kr.	14,00 kr.	11,95 kr.	13,50 kr.	9,1 %
400 g Hakket okse, 8-12 procent	31,75 kr.	44,95 kr.	36,95 kr.	40,95 kr.	16,3 %
Leverpostej 200 g	10,95 kr.	15,00 kr.	10,36 kr.	14,51 kr.	-5,3 %

markedet i gennemsnit på korn og andre vigtige landbrugsråvarer«, siger han.

Danske varer kan blive fravalgt

Prisstigninger på basale fødevarer sker i en tid, hvor mange i forvejen skal indstille sig på, at energiregningen bliver væsentligt højere.

»En fødevarekrise med dyrere fødevarer kan betyde, at nogle forbrugere vil efterspørge de billigste fødevarer. De vil måske købe mindre økologisk og mere konventionelt, mere billigt importeret og mindre dansk med bedre kvalitet og

Illustration: Karen Rosenlund.
Grafik: Jens Herskind

friskhed«, siger han og tilføjer:

»Det vil kunne ramme for eksempel danske tomat- og grøntsagsgartnere, som typisk producerer med en højere kvalitet og lavt eller intet pesticidforbrug. Disse drivhusgartnere er i forvejen ramt af de høje energipriser, så de kan blive klemt på flere måder«.

Han understreger dog, at det næppe vil forrykke forbrugsmønstret permanent – det vil nok falde tilbage igen, når markedet og priserne igen er normale.

»Vi bruger stadig kun omkring 10 procent af vores indtægt på fødevarer. Fødevarerposten bliver mindre og mindre.

Men har man færre penge, fylder fødevarerposten mere. Under fødevarekrisen i 2007-08 så vi, at folk i større grad købte discountvarer. Det kan ske igen, hvis fødevarerpriserne fortsætter med at stige«, siger han.

Det er især frisk mælk med lavt fedtindhold, som er blevet dyrere. Ifølge Danmarks Statistik er prisen på lige præcis den type mælk steget med 12,6 procent i december 2021 sammenlignet med samme måned året før. I prisstatistikken er konventionel og økologisk ikke adskilt.

»Priserne kan også stige yderligere på nogle varer, hvis forbrugerne for eksempel gerne vil købe mælk med lavere fedtprocent«, siger Henning Otte Hansen.

Argument for klimavenlig mad

Dyrere foder gør også, at prisen på oksekød stiger.

»Omvendt er svinekød faldet i pris. En af årsagerne til det er, at Kina er begyndt at kunne producere nok svinekød selv. De havde svinepest for nogle år siden. Derfor importerede de meget svinekød. Men nu har de skåret gevaldigt ned for importen. Der er derfor et stort overskud af svinekød i hele den vestlige verden, og det sænker prisen«, siger Henning Otte Hansen.

Det helt klassiske spørgsmål om udbud og efterspørgsel spiller altså stadig en væsentlig rolle i prissætning af fødevarer.

I Økologisk Landsforening er markedschef Birgitte Jørgensen ikke ubekymret for, at de højere priser vil få forbrugerne til at fravælge de lidt dyrere økologiske varer; erfaringerne fra finanskrisen i 2008 viser, at de økologiske kerneforbrugere fortsætter med de økologiske vaner, også i en krisetid.

»Men måske kan stigningerne på netop kød og mejeriprodukter sætte skub i den grønne omstilling i køkkenerne. Det er jo billigere at købe grønt, vælge sæsonvarer og så spise lidt, men godt kød«, siger Birgitte Jørgensen.

Ifølge de officielle kostråd vil det gavne både folkesundheden og klimaet, hvis danskerne skærer ned på mængden af især rødt kød og skruer op for frugt og grønt, kål, bønner og linser.

Hun er mest urolig for, om de forbrugere, der af og til vælger økavarer, kommer til at droppe de lidt dyrere produkter, når privatøkonomien bliver presset. Så bliver det endnu vigtigere for detailhandlen at fremhæve, hvilke kvaliteter de økologiske varer har med sig, mener markedschefen.

»Folk vil gerne betale en merpris, hvis butikkerne gør det transparent, hvad det er for en vare, de betaler for. Det handler om at fortælle om konkrete målbare fakta om bedre biodiversitet, dyrevelfærd og ren natur«.

murat.tamer@pol.dk

mette.guldagger@pol.dk

Tjek: Her er supermarkedet med de billigste økovarer

Rema 1000 er et par kroner billigere Coop 365-kæden, mens særlig én vare gør Irmas økokurv markant dyrere end alle andre.

METTE GULDAGGER

ma, bæredygtighed, sundhed og økologi. I løbet af 2022 skal der ifølge planen være 190 Coop 365 butikker landet over.

Netop nu, hvor priserne stiger på benzin, el, varme og fødevarer, bliver det særligt vigtigt for butikkerne at holde priserne skarpe, også på økovarer, mener Anders Jensen. »Uanset om du har fokus på dyrevelfærd eller økologi, er pris stadigvæk en vigtig faktor, og hovedparten af kunderne kan godt lide et godt tilbud. Når man læser om, hvordan alting stiger, er det klart, at de fleste også er nødt til at have fokus på husholdningsbudgettet«, siger Anders Jensen.

Undersøgelser fra Økologisk Landsforening har tidligere vist, hvordan prisen er den vigtigste barriere, når forbrugere vælger, om de vil købe økologisk.

I den dyreste ende ligger Irma med en samlet pris på 240,54 kroner, altså hele 47 kroner dyrere end pristjekkets billigste. Det skyldes især, at Irmas økologiske mysli og rugbrød er markant dyrere end det, man finder hos de andre butikker. Nu vil kæden arbejde på at kunne tilbyde en billigere økologisk mysli også, oplyser kommerciel chef i Irma Cathrine Holmegaard Aarup.

»I Irma er vi stolte af at have varer af god kvalitet på hylderne, og økologiske varer kan have vidt forskellig kvalitet, hvilket også resulterer i forskellige udsalgspriser. Således er den mysli, vi har på hylden, ganske rigtigt prissat højere end de andre i pristjekket; der er tale om en mærkevare, og den er derfor ikke direkte sammenlignelig. Vi er dog i Irma

Illustration: Karen Rosenlund

klar over, at der også er forbrugerinteresse for billigere økologisk mysli, og vi arbejder derfor på at kunne tilbyde Irmas kunder en sådan valgmulighed i fremtiden«, skriver hun i en mail.

I mange butikker findes der efterhånden flere forskellige økologiske produk-

ter inden for hver kategori, og der er kvalitetsforskel. For eksempel vil grynene i en discountversion af havregryn typisk være mindre, eller der kan være flere knækkede ris i den billigste pose økologiske ris.

mette.guldagger@pol.dk

Øko-pristjek 2022

Dansk

EU

Udenfor EU - helt eller delvis

Grafik: Jens Herskind

Research: Louis Herbol Raaschou

	Rema 1000	COOP 365	Føtex	Aldi	Netto	Lidl
Minimælk 1 l	11,50	11,50	11,50	11,50	11,50	11,95
A38 0,4 % 1 l	18,95	18,95	18,95	19,95	18,95	19,95
Fløde 1/4 l	12,31	12,25	12,25	11,95	12,25	12,50
Appelsinjuice 1 l	7,95	7,95	7,95	7,95	7,95	7,95
Hvedemel 2 kg	13,50	12,50	13,50	13,50	13,50	13,50
Havregryn 1 kg	10,50	10,50	10,50	10,50	10,50	10,95
Müsli 700 g	11,90	11,05	11,90	12,75	11,90	11,90
Gulerødder 1 kg	11,00	11,00	8,00	11,00	11,00	11,00
Kartofler 1 kg	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00
Agurk	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
Æbler 1 kg	18,04	23,00	23,00	21,00	23,00	23,00
Hakket oksekød 400 g, 8-12 % fedt	36,95	36,95	38,18	36,95	37,95	36,95
Leverpostej 200 g	11,95	11,95	11,95	11,95	11,95	11,95
Rugbrød (skiveskåret) 600 g	9,95	9,95	10,50	9,95	10,50	9,95
Total	193,50 kr.	196,55 kr.	197,18 kr.	197,95 kr.	199,95 kr.	200,55 kr.

Lavpris: Discountbutikker satser på dansk økologi, for det vil kunderne have

Især Lidl, Aldi og Rema 1000 satser på danske økoverer i den billige ende.

METTE GULDAGGER

Bente Kloppenborg køber ikke friske tomater fra september til den tid på foråret, hvor de igen kan dyrkes i danske drivhuse, uden at der bruges masser af energi til varme.

»Hensynet til klimaet er vigtigst, og her betyder både transport og den måde, en vare er produceret på, noget. Er noget tydeligt mærket dansk, så vælger jeg det gerne for at støtte økologerne herhjemme, også hvis det koster et par kroner ekstra«, siger Bente Kloppenborg, en klimabevidst højskolelærer fra Hou i Østjylland.

Hun er ikke alene. Ønsket om at købe danske varer er stærkt til stede hos forbrugerne, viser en undersøgelse fra analysefirmaet GfK i Økologisk Landsforenings markedsrapport fra 2020. På spørgsmålet om, hvad danskerne tænker på, når de køber fødevarer, svarer 70 procent, at de ser på, om varerne er danske, mens 64 procent overvejer, om de er i sæson. 45 procent tænker på klimaet.

Men går man efter de billigste økoverer, og de skal være danske, er det ikke ligegyldigt, hvor man handler, viser Lørdagslivs pristjek af 14 dagligvarer. I Aldi og Rema 1000 er fire af varerne i kurven fra EU eller lande uden for EU, resten er danske. I Lidl er det fem. Men i Føtex og SuperBrugsen, som har et langt bredere økoudvalg, er 9 ud af 14 varer ikke fra Danmark.

Appelsinjuice og agurker er fra udlændet over hele linjen, gulerødder og mælk

er danske. Det er på varer som leverpostej, oksekød, mel og æbler, at de tre discountbutikker vælger dansk, mens de andres råvarer er udenlandske.

Coronaepidemien har fået kunderne til at tænke mere lokalt, mener markedschef i Økologisk Landsforening Birgitte Jørgensen.

»Folk har både arbejdspladser, fødevareresikkerhed og transport i tankerne, når de reagerer på, om en vare er lokal eller produceret langt væk. Vi har lavet 'hjemmerestaurant' her i coronatiden, og det har sat fart i bevidstheden om varerne, det hører vi både fra detailhandlen og økologiske virksomheder«, siger Birgitte Jørgensen.

Det handler om tillid

Set i klimasammenhæng virker det tuset, at vi skal flyve varer på kryds og tværs i verden, og det reagerer forbrugerne på, vurderer Kirsten Østergaard Poulsen, der er direktør i bureauet Firstmove og ekspert i de tendenser, der vil blive allemandseje i nær fremtid.

»I det omfang, det kunne lade sig gøre, ville vi allerhelst se den bondemand i øjnene, der har dyrket varerne. Der er en tillid i det lokale«, siger Kirsten Østergaard Poulsen, som understreger, at lokal tankegang for nylig fik et hotel til at droppe appelsinjuicen i morgenmadsbuffeten og kun have juice fra æbler, som kan dyrkes i Danmark.

»Det er pløkkumuligt for os forbrugere at finde rundt i, om den danske tomat fra drivhuset er bedre eller værre end den indfløjne fra Spanien. Men når vi skal tage stilling til en økologisk ananas, som er transporteret hertil langvejsfra, siger vores instinkt og fornuft os, at det er forkert«, siger Kirsten Østergaard Poulsen.

I Lidl oplever indkøbsdirektør Rasmus Pape, at varens oprindelse betyder noget for kunderne.

»Vi kan se i markedet og i vores salgstal, at det betyder noget, om en vare er dansk. Derfor kommer vi i foråret til at lancere en serie, hvor mindre danske leverandører får en mulighed for at komme ind i vores butikker«, siger indkøbsdirektør i Lidl Rasmus Pape, som dog også frygter, at netop satsningen på at have danske æbler gør Lidl en smule dyrere end konkurrenterne i Politikens pristjek.

I de supermarkeder, der er store nok til at have flere forskellige varianter at vælge imellem indenfor hver kategori, er flere af de danske varer generelt lidt dyrere. En butik som Føtex vælger både at have økologisk mel fra EU til den konkurrencedygtige pris på 13,50 kroner og flere andre både danske og udenlandske varianter, oplyser marketingdirektør Karin Helene Sommer.

»Arbejdskraften er dyrere i Danmark, og det betyder noget for råvarepriserne. Men vi skal have de danske varer på hylenderne, det vil vores kunder gerne have, særligt når det gælder kød og mejeriprodukter og sæsonens frugt og grønt«, siger Karin Helene Sommer.

Myten om transport

Spørger man ud i en gruppe af klimaorienterede forbrugere, er det transporten og bekymring for, hvordan økologikrav håndhæves uden for Danmark, der får

flest til at vælge dansk. En enkelt køber lige så gerne udenlandsk økologi, og glæder sig over, at hun så er med til at udvikle landbrug uden sprøjtgifte et sted langt fra Danmark.

Fleere taler om varer, der 'flyves ind'.

Men i Coop, der står bag blandt andet Fakta, SuperBrugsen, Coop 365, Kvickly og Irma, er det kun cirka 0,1 procent af alle varer, der kommer med fly, understreger bæredygtighedschef Thomas Roland.

»Det er få, lette varer, der kan ankomme med fly. Det gælder lige nu roserne fra Afrika til valentinsdag, men det er også friske bær i vintersæsonen og friske minimajs eller sukkerærter«, siger Thomas Roland. Vil man undgå den slags varer, kan man eventuelt vælge de frosne varianter.

Coop går op i at levere danske ferskvarer, men forbrugerne søger også økologien for at undgå pesticidrester, og den fordel får man også via økoverer fra udlændet, siger Thomas Roland. Han påpeger, at transport fylder meget mindre i en vares klimabelastning, end de fleste forbrugere tror. Ifølge klimatænketanken Concito står emballage og transport i gennemsnit for 5-10 procent af den klimapåvirkning, der kommer fra vores samlede forbrug af fødevarer. Men der er store forskelle. Oksekød har et klimaaftryk på 21,9 kg CO₂e per kilo kød, af det står transporten kun for 0,5 procent. Appelsiner belaster med 0,56 kg CO₂ per kilo, heraf fylder transport 63 procent.

»Hvis du gerne vil skære ned på madens klimabelastning, så kig på, hvad du lægger på din tallerken, ikke på transporten. Du kan med god samvittighed vælge økologisk frugt fra den anden side af kloden, det belaster stadig langt mindre end kødet. Og måske også lige så lidt som de danske æbler, der har ligget på køl«, siger Thomas Roland.

mette.guldagger@pol.dk

Er noget tydeligt mærket dansk, så vælger jeg det gerne for at støtte økologerne herhjemme, også hvis det koster et par kroner ekstra

Bente Kloppenborg, højskolelærer

SÅDAN GJORDE VI: Lørdagsliv samlede priserne på 13 økologiske basisvarer i 11 supermarkeder og to netsupermarkeder 11. og 12. januar. En vare, A38, blev indsamlet 31. januar. Under indsamlingen noterede vi, om varen var produceret i og af råvarer fra Danmark, EU eller lande udenfor EU. Supermarkederne har efterfølgende haft mulighed for at rette fejl. Nogle priser er omregnet fra anden mængde, hvis supermarkedet ikke forhandlede den størrelse, vi efterspurgte.

Fakta	Nemlig.com	Kvickly	Coop.dk/mad	SuperBrugsen	Meny	Irma
11,50	11,50	11,50	11,50	11,50	11,50	12,50
18,95	18,75	18,95	18,95	18,95	19,95	20,95
12,48	12,25	12,50	12,50	12,50	14,95	13,50
7,95	7,95	7,95	7,95	7,95	7,95	7,95
13,50	13,50	14,50	13,50	14,50	13,50	14,95
10,50	10,50	10,50	10,50	10,50	10,50	10,50
11,90	23,28	11,95	11,90	12,87	23,25	33,55
11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	12,00
11,00	11,00	12,50	12,50	12,50	15,00	14,00
8,00	8,00	8,00	8,50	8,00	8,00	9,50
24,00	13,00	25,00	26,00	25,00	23,00	21,43
39,95	36,95	39,95	39,95	39,95	39,95	40,95
11,95	14,51	11,95	11,95	11,95	11,95	10,36
10,95	14,85	10,95	10,95	10,95	10,95	18,38
203,63 kr.	207,04 kr.	207,20 kr.	207,65 kr.	208,12 kr.	221,45 kr.	240,52 kr.